

TIÊU ĐỀ MeSH TẠI THƯ VIỆN ĐẠI HỌC Y- DƯỢC TP. HCM.

BS. TRẦN THANH XUÂN

GD. Thư viện Đại học Y-Dược TP. Hồ Chí Minh

T tiêu đề MeSH (Medical Subject Headings) là hệ thống từ phân loại do Thư viện Y khoa Quốc gia Hoa Kỳ (National Library of Medicine - NLM) soạn thảo, dùng để phân loại và tìm kiếm sách báo, tài liệu y sinh học. Tiêu đề MeSH gồm có 24.357 từ, sắp xếp theo hình cây, chia ra 16 nhánh chính.

1. Anatomy – Giải phẫu học [A]
2. Organisms – Vi sinh vật [B]
3. Diseases – Bệnh [C]
4. Chemicals and Drugs – Hóa chất và Thuốc [D]
5. Analytical, Diagnostic and Therapeutic Techniques and Equipment
Kỹ thuật và thiết bị Phân tích, Chẩn đoán và Điều trị [E]
6. Psychiatry and Psychology – Tâm thần học và tâm lý học [F]
7. Biological Sciences – Sinh học [G]
8. Natural Sciences – Khoa học Tự nhiên [H]
9. Anthropology, Education, Sociology and Social Phenomena
Nhân chủng học, Giáo dục học, Xã hội học và Hiện tượng Xã hội [I]
10. Technology, Industry, Agriculture – Công nghệ, Công nghiệp, Nông nghiệp [J]
11. Humanities – Nhân loại [K]
12. Information Science – Khoa học Thông tin [L]
13. Named Groups – Tên [M]
14. Health Care – Chăm sóc y tế [N]
15. Publication Characteristics – Đặc tính xuất bản [V]
16. Geographicals – Địa lý [Z]

Mỗi nhánh chính lại chia ra nhiều nhánh thứ cấp. Thí dụ:

Cells - Tế bào				[A11]
Cellular Structures - Cấu trúc tế bào				[A11.284]
Intracellular Space - Khoảng nội bào				[A11.284.430]
Cell Nucleus – Nhân tế bào				[A11.284.430.106]
Cell Nucleus Structures - Cấu trúc nhân tế bào				[A11.284.430.106.279]
Intranuclear Space - Khoảng nội nhân				[A11.284.430.106.279.345]
Chromosomes - Nhiễm sắc thể				[A11.284.430.106.279.345.190]
Chromosome Structures - Cấu trúc nhiễm sắc thể				[A11.284.430.106.279.345.190.16]
0]	Chromatin	-	Nhiễm sắc chất	[A11.284.430.106.279.345.190.16]
0.180]	Heterochromatin	-	Dị nhiễm sắc chất	[A11.284.430.106.279.345.190.16]
0.180.383]	Sex Chromatin	-	Nhiễm sắc chất phái tính	[A11.284.430.106.279.345.190.16]
0.180.383.800]				

Mỗi tiêu đề MeSH có thể dùng kèm với một số tiêu đề phụ (Subheadings). Có tất cả 83 tiêu đề phụ:

abnormalities – administration & dosage – adverse effects – agonist – analogs & derivatives – analysis – anatomy & histology – antagonists & inhibitors – biosynthesis – blood – blood supply – cerebrospinal fluid – chemical synthesis – chemically induced – chemistry – classification – complications – congenital – contraindications – cytology – deficiency – diagnosis – diagnostic use – diet therapy – drug effects – drug therapy – economics – education – embryology – enzymology – epidemiology – ethics – ethnology – etiology – genetics – growth & development – history – immunology – injuries – innervation – instrumentation – isolation & purification – legislation & jurisprudence – manpower – metabolism – methods – microbiology – mortality – nursing – organization & administration – parasitology – pathogenicity – pathology – pharmacokinetics – pharmacology – physiology – physiopathology – poisoning – prevention & control – psychology – radiation effects – radiography – radionuclide imaging – radiotherapy – rehabilitation – secondary – standards – statistics & numerical data – supply & distribution – surgery – therapeutic use – therapy – toxicity – transmission – transplantation – trends – ultrasonography – ultrastructure – urine – utilization – veterinary – virology

Ngoài ra người biên dịch có thể gán thêm đuôi (check tag) để xác định rõ phạm vi của một tài liệu. Thí dụ: human (người), animal (động vật), male (nam), female (nữ), ...

Một bài báo có thể được phân loại như sau:

[Am J Trop Med Hyg](#). 2007 Dec;77(6 Suppl):106-11.

Priority setting on malaria interventions in Tanzania: strategies and challenges to mitigate against the intolerable burden.
[Makundi EA](#), [Mboera LE](#), [Malebo HM](#), [Kitua AY](#).

MeSH Terms:

- [Child, Preschool](#)
- [Cost of Illness](#)
- [Female](#)
- [Health Priorities](#)
- [Humans](#)
- [Infant](#)
- [Malaria/economics*](#)
- [Malaria/prevention & control*](#)
- [Pregnancy](#)
- [Tanzania](#)

Trước đây Tiêu đề MeSH chỉ được phát hành theo dạng bản in. Thư viện viên cần tra trong bản in này để phân loại tài liệu. Độc giả cần tìm bài báo phải dựa vào tiêu đề MeSH và tra trong bộ Index Medicus bản in.

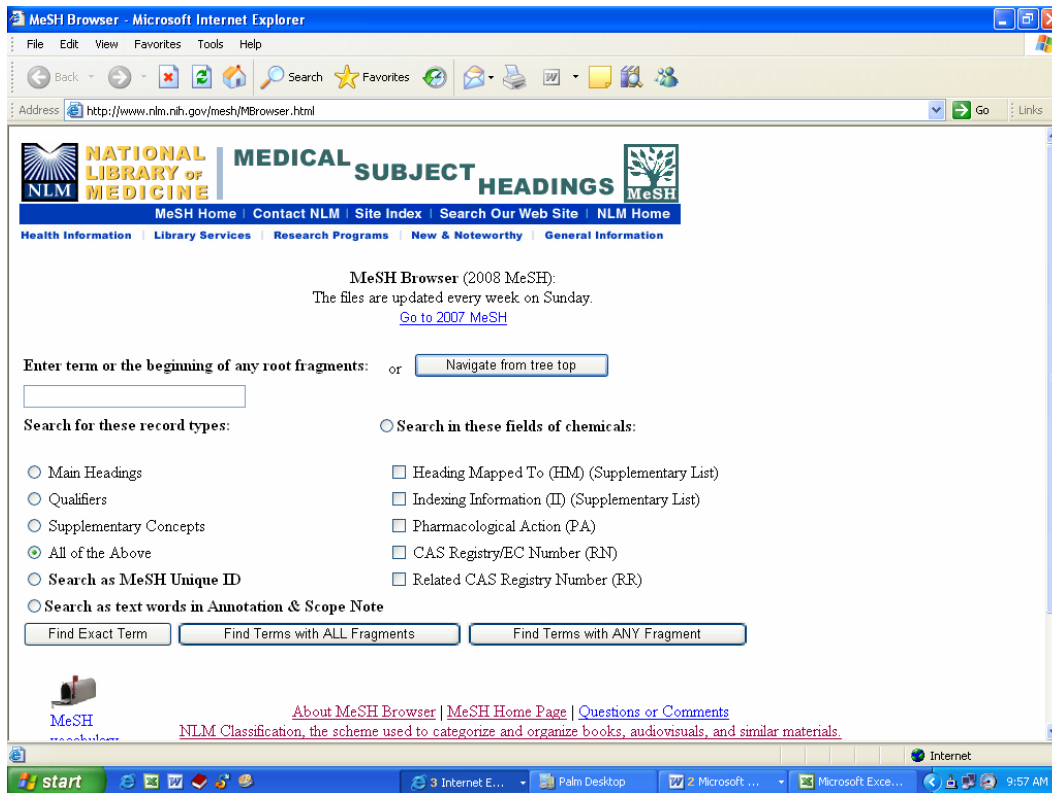
Ngày nay, ngoài bản in, Tiêu đề MeSH được phát hành trên trang web. Người dùng sử dụng MeSH Browser www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html để dễ dàng truy cập các tiêu đề MeSH và sử dụng chúng trong việc phân loại và tìm kiếm tài liệu. (Hình 1)

Kết quả tìm kiếm trong MeSH Browser sẽ hiển thị:

- MeSH Heading (Tiêu đề MeSH)
- Tree Number (Số cây)
- Annotation (Ghi chú)
- Scope Note (Định nghĩa)
- Entry Term (Từ nhập)
- See Also (Xem thêm)

cùng với cấu trúc cây.

Người phân loại có thể sử dụng tiêu đề MeSH này để biên mục sách, báo; đồng thời có thể nhấp vào liên kết Link to NLM Cataloging Classification để chọn Phân loại NLM (NLM Classification). (Hình 2)

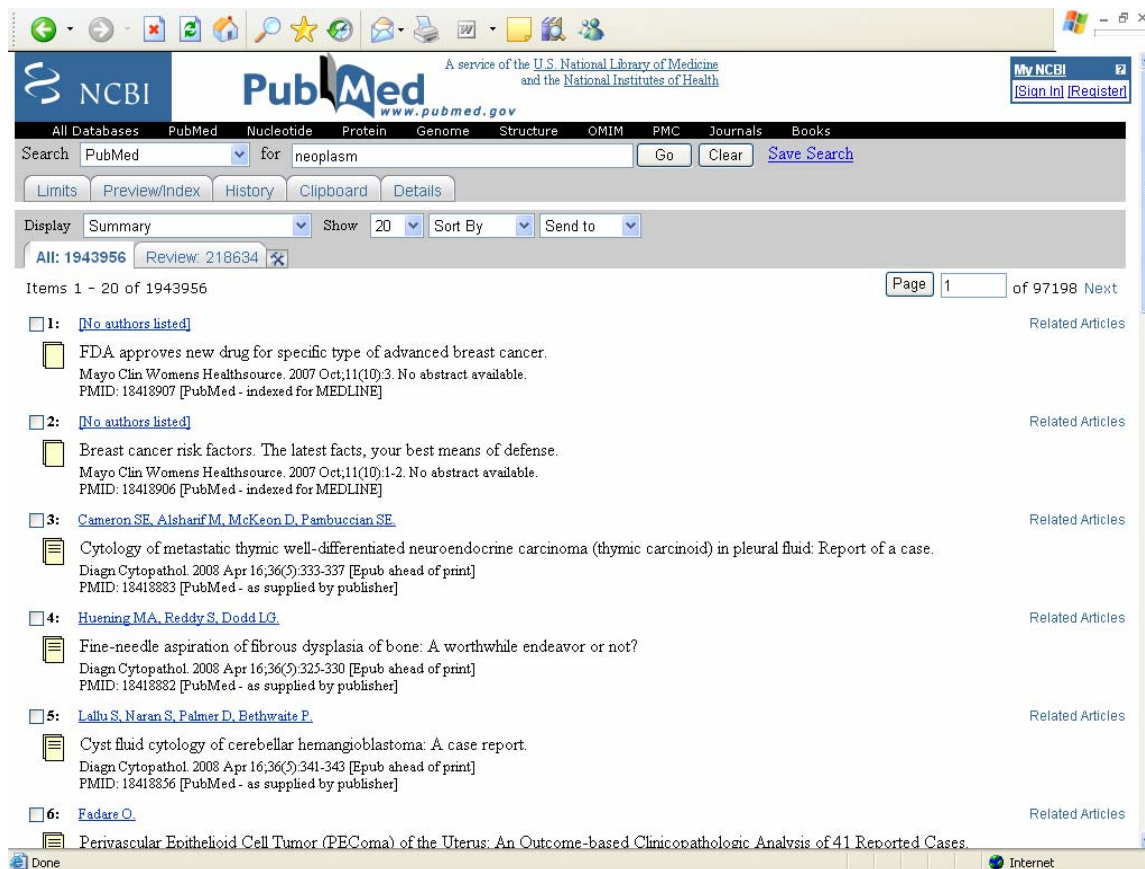

Hình 1. MeSH Browser

Hình 2. Phân loại NLM

Độc giả có thể sử dụng tiêu đề MeSH này để tìm các bài báo trong PubMed www.pubmed.gov. (Hình 3)

Hình 3. PubMed

Sử dụng Tiêu đề MeSH tại Thư viện Đại học Y Dược TP. HCM.

Trước đây Thư viện dựa vào bộ sách in NLM Classification và Medical Subject Headings để biên mục sách và lập các fiche cho từng quyển sách. Hiện nay Thư viện sử dụng MeSH Browser để biên mục và đưa vào cơ sở dữ liệu Libol. Do trực tiếp sử dụng các công cụ bằng tiếng Anh nên bộ fiche cũng như các mẫu tin trong Libol đều sử dụng tiêu đề MeSH tiếng Anh.

Do được biên soạn rất khoa học và có nhiều công cụ hỗ trợ tiện lợi, tiêu đề MeSH đã được đa số các nước sử dụng; và nhiều nước đã dịch sang tiếng mẹ đẻ và sử dụng chính tiếng mẹ đẻ trong MeSH Browser và trong PubMed để tìm kiếm tài liệu. Thư viện Đại học Y Dược TP.HCM. đang dịch Tiêu đề MeSH sang tiếng Việt và không có ý định xây dựng một hệ thống tiêu đề đề mục y khoa tiếng Việt riêng.